

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1897

Ukrainian newspaper, published daily except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:

Three cents a copy.	ПОДПИСКА:
One year \$ 7.00	На рік \$ 7.00
Six months 3.75	На пів року 3.75
Three months 2.00	На три місяці 2.00
Foreign and Jersey City Rates:	В Джерсі Сіті і за кордоном:
One year \$10.00	На рік \$10.00
Six months 5.50	На пів року 5.50
Three months 2.75	На три місяці 2.75

За оголошення реклами не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

3 Канади наслідати вислати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Tel. "Свобода", Montgomery 5-0498. Tel. Y. H. C. Montgomery 5-1838.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ХА БА Р.

До світової війни про одну тільки державу кружляли різні легенди, в яких всемогутнім царем був — хабар. Державою тою була царська Росія. Хабарничтво просікло усі верстви, землеробів, купців, чиновників, а не тільки чиновницький стан. Причинилося воно в багатьох до остаточного розвалу держави.

Хабарничтво завіло в Європі підчас війни і по інших державах. Та тепер його вже всюди ліквідують. Записалися воно ще тільки в Польщі й у Румунії. І тому саме моральна сила їхніх державних апаратів така слаба.

Хабарничтво розпалося сильно й в Америці. З сідства, яке веде в Шикаго, виходить, що звичайні бандити, оплачуються правильно кожного тижня сотнями тисяч доларів, мають контроль над поліцією і судами, а навіть і над виборами, сенаторами, конгресменами чи мейорами.

Хабарницькі скандали, зв'язані з адміністрацією міста Нью-Йорку, набирають з кожним днем щораз більшого розголосу. Вже тепер виїхала на верх продажних судейських становищ, бо про інші декастерії вже й не говорять. На загал планує переконання, що звичайного законною дорогою годі до чогось добитися.

Публічна опінія заставила вікни нью-йоркського губернатора й мейора Нью-Йорку до прилюдного ствердження, що хабарничтво дійсно є, що вони готові до боротьби з тою язвою, але не знають, як її повести. Кажуть, що мейор Вокер викрутисся сном, коли на нарадах у справі хабарництва заявив, що він нікого не вдіє, коли йому до поміч не стане його сусідства.

Залиши на боці те, чи Вокер говорив широким, чи він дійсно хоче повести боротьбу з хабарничством, себто тисячма за Темелі Год, інституцією, яка його самого ниснула на таке високе становище. Але не певне, що не буде під тим оглядом його зміни, коли ціла суспільність не поведе з язвою хабарництва хочби такої боротьби, яку веде в справі зміни прогібіційних законів.

Ціла суспільність мусить побачити ясно те моральне багн, в якому вона живе й яке веде до її морального розкладу, отту гниль, яка є зв'язана з давнями хабарами. Тоді доперва буде надія на якусь зміну.

Д. МАРКОВИЧ.

"ВЕСНА"

(Малюнки з життя 1870-тих років).

Молода головка її широко простира-
ла, але її було.
Книжки, стоячи, не подаючи
руки, промовчали.
Книжки не рекомендували. Ме-
лода наїти в невеликому за-
пасі зміни своїх. Вона дола-
ла, чим її пити, дала їй по-
хвалу, але не була, як і не
небудь самій до всього ді-
ї, і ринила не пити. Бо-
дальною чи і освіченою, бо-
ло, але все показало, що
губернаторського погляду, бу-
де говорити про людей, не на-
шого краю, про віру, чого сам
ні в кого й ні в ніщо не ві-
рив. Ні, не треба. Сама, все
сама.

IV.

За кілька днів Некора при-
няв звичайний вид губерна-
тора, що йому дають платню
роботу — укладати до-
машню стару хатину, і що
як він згоджується, то що
12 години пішов до книжки.
Бібліотека, та ще з старі-
ми книжками, показати, де
книг — дуже цікавила Неко-
ра, і значно, він згадав, що
і прізвище була з зароб-
ити, шматок хліба. У прізви-
щень чия він був на ган-
ку старого навуку. Його вче-
ня, що се та сама, яку він
ствів на стайні, і його вчи-
ствів другої постати, то що
лоди з чужини снігом, он-

— але її було.
Книжки, стоячи, не подаючи
руки, промовчали.
Книжки не рекомендували. Ме-
лода наїти в невеликому за-
пасі зміни своїх. Вона дола-
ла, чим її пити, дала їй по-
хвалу, але не була, як і не
небудь самій до всього ді-
ї, і ринила не пити. Бо-
дальною чи і освіченою, бо-
ло, але все показало, що
губернаторського погляду, бу-
де говорити про людей, не на-
шого краю, про віру, чого сам
ні в кого й ні в ніщо не ві-
рив. Ні, не треба. Сама, все
сама.
— Я не знаю скільки книг,
скільки днів праці.
— От не днів, а місяців.
— Я розділюся і тоді вам
скажу.
— Я згодна на те. Бібліотека,
на кімната до ваших послуг
з ранку й до вечора. Вам
буде подавати книжки і при-
служувати. Іван, Вона гуку-
вала. Прийшов слуга.
— Проведи пані... і, кинув-
ши головою, виїхала.
Некора усміхнувшись, — А
хліба, хліба, промовив він.
— Хліба, хліба, показати, де
книг, тоді книжки, скаб.
Надія з джерел все чула і ба-
чила. І ганьбою вразила по-
ведінку матері. Усі, вона по-
вернулася од сорому за маму.
Там книжки порозкидали в кра-
марниці, добаргани і шевчи-
ки, — бо, то не люде, а чо-
лоти, і шевчи. Наді зраз же
підішла у кімнату і там вони
шось, дуже багато балакали. Чутно
було претягнені голоси. Наді
ринула воні, і просила

ЩО БАЧИВ СТАРИЙ ЕМІГРАНТ В РІДНОМУ КРАЮ.

Серед майнерів.

Тому, що я сам майнер і зна-
ю, що в Америці безробітний,
я вирішив придиритися праці
радянських майнерів і думаю,
чи не міг би я сам лишитися
там для праці, коли там так
гарно, як писали про це кому-
ністичні газети в Америці.
Отже я поїхав до Кривого Ро-
гу, де копають залізну руду,
та в Донецькій басейні, де ко-
пають вугіль. Була я там серед
майнерів який тиждень і при-
глядався до їх праці та до їх
життя. В обох цих районах
життя майнерів однакове, ли-
ше в Донецькому районі воно
більше загрожене через дія-
льність майнерів, бо на-
копчується багато вибухових
газів. В Америці до тих май-
нерів не пустили робітників,
а там вони день-вдень працю-
ють у страшних, загрожуючих
обставинах.

Майни в більшості урядові,
так, як і в нас в Америці, де
лише нема такого доброго до-
гляд за ними, а тому я працю-
вати в них гірше й небезпеч-
ніше. Робітники мають вигляд
дуже виснажених і одобрі-
ливі. Більшість працює в яки-
хось шахтах, а замість чо-
тих черевиків мають ноги обв'я-
зані також різними шахтами.
Дехто трапляється й зовсім
босий. Кожного робітника має
високати певне завдання за
день. Значить, роблять «на а-
корд». Стари майнери кажуть,
що тепер стало робити тяжче
й небезпечніше, ніж було до
більшості. Коли ти не ви-
конав свого «акоду», того не
сплатять і карують як сабо-
тажника. Нежадані робітники
живуть у касарнях, які дуже
жорстоко й брудно. Гома-
ють їх, але з дельбашного до-
ють оселені, якщо вони є, а
між ними до пити в бага-
тьох майнах доброї мере, а
в деяких районах часто й за-
гадує, а тому робітни-
кам доводиться пити таку во-
ду, яка лише попадається десь
у калюжах, чи в ставочках, чи
в мілких забруджених кри-
вичках.

Коли робітник женатий, то
живе в маленькій окреміш-
ній мешканні. В той час, коли
майнер цілий день на праці,
його жінка стоїть у черзі біля
кооперативу, щоб дістати
щось зварити дома їсти. Буває
так, що чоловік приходить го-
лодний, а жінка сидить у че-
рзі, а їсти не може.

Коли я повернувся до села,
то вирішив, що нема чого до-
чекувати і сидіти і дивитися на
страждання своїх братів. Тре-
ба вибиратися до Америки,
щоб там розказати правду
людям і, як до покази сюди
я борюся перед всіма кому-
ністичною, аладу, так тепер я бу-

дочини і стоючий до дому,
а жінка все стоїть в черзі
до кооперативу до дому, інше
не дається. Взагалі в коопера-
тивах нема жалю до твою, а
тому робітники не віджидують
як саба, зазнають на силі
і само хворіють.

Я був свідком того, як біля
Кривого Рогу робітники роз-
громляли кооператив, бо в ні-
чого не було. Жінки й вер-
нувшись ввечерю до дому з по-
жореними руками. Тоді робіт-
ники кинулися на кооператив
й швент їх погромили. За од-
ним заходом були вони й мі-
лішо. Комунисти та їх при-
хильники похвалялися десь. Мі-
ж ними цікаво, що раніше в та-
ких випадках міліція стріляла
в робітників, але цим разом
вона цього не робила.

Заробляють робітники 100—
175 рублів у місяць, але де бу-
де стільки, якби наш майнер
заробляв тут 30 доларів на мі-
сяць і не мав можливості ні-
чого собі купити ні з їжі, ні
істи, бо навіть мила. Крив-
ороський та донабський май-
нери вже не пам'ятають, коли
вони жили мило, або милом
прали своє одяжки. Всі робіт-
ники страшенно незадоволені
і між ними все більше поши-
рюється революційний настрої
та ненависть до комуністичної
влади. Більшість робітників
страшенно втікає з майні на
село, бо всеж там можна про-
жити, хоч не вмирати з голо-
ду.

З кооперативу навіть робіт-
ники не можуть одержати гро-
ші, коли він є, бо його вида-
ють впершу чергу комуністам
та комсомольцям. В кооперативі
роботи коштують 20 рублів, а
на базарі за них треба запла-
тити 120 рублів. І так на всьому
некомуністам доводиться
переплачувати. Стрива я ро-
бітників, які покинули працю
на Дніпропетровську. Кажуть,
що там утримували їх платно на по-
году.

Хотили мене зробити агітатором.

Коли я повернувся до села,
то вирішив, що нема чого до-
чекувати і сидіти і дивитися на
страждання своїх братів. Тре-
ба вибиратися до Америки,
щоб там розказати правду
людям і, як до покази сюди
я борюся перед всіма кому-
ністичною, аладу, так тепер я бу-

дочини і стоючий до дому,
а жінка все стоїть в черзі
до кооперативу до дому, інше
не дається. Взагалі в коопера-
тивах нема жалю до твою, а
тому робітники не віджидують
як саба, зазнають на силі
і само хворіють.

Я був свідком того, як біля
Кривого Рогу робітники роз-
громляли кооператив, бо в ні-
чого не було. Жінки й вер-
нувшись ввечерю до дому з по-
жореними руками. Тоді робіт-
ники кинулися на кооператив
й швент їх погромили. За од-
ним заходом були вони й мі-
лішо. Комунисти та їх при-
хильники похвалялися десь. Мі-
ж ними цікаво, що раніше в та-
ких випадках міліція стріляла
в робітників, але цим разом
вона цього не робила.

Заробляють робітники 100—
175 рублів у місяць, але де бу-
де стільки, якби наш майнер
заробляв тут 30 доларів на мі-
сяць і не мав можливості ні-
чого собі купити ні з їжі, ні
істи, бо навіть мила. Крив-
ороський та донабський май-
нери вже не пам'ятають, коли
вони жили мило, або милом
прали своє одяжки. Всі робіт-
ники страшенно незадоволені
і між ними все більше поши-
рюється революційний настрої
та ненависть до комуністичної
влади. Більшість робітників
страшенно втікає з майні на
село, бо всеж там можна про-
жити, хоч не вмирати з голо-
ду.

З кооперативу навіть робіт-
ники не можуть одержати гро-
ші, коли він є, бо його вида-
ють впершу чергу комуністам
та комсомольцям. В кооперативі
роботи коштують 20 рублів, а
на базарі за них треба запла-
тити 120 рублів. І так на всьому
некомуністам доводиться
переплачувати. Стрива я ро-
бітників, які покинули працю
на Дніпропетровську. Кажуть,
що там утримували їх платно на по-
году.

Коли я повернувся до села,
то вирішив, що нема чого до-
чекувати і сидіти і дивитися на
страждання своїх братів. Тре-
ба вибиратися до Америки,
щоб там розказати правду
людям і, як до покази сюди
я борюся перед всіма кому-
ністичною, аладу, так тепер я бу-

дочини і стоючий до дому,
а жінка все стоїть в черзі
до кооперативу до дому, інше
не дається. Взагалі в коопера-
тивах нема жалю до твою, а
тому робітники не віджидують
як саба, зазнають на силі
і само хворіють.

Я був свідком того, як біля
Кривого Рогу робітники роз-
громляли кооператив, бо в ні-
чого не було. Жінки й вер-
нувшись ввечерю до дому з по-
жореними руками. Тоді робіт-
ники кинулися на кооператив
й швент їх погромили. За од-
ним заходом були вони й мі-
лішо. Комунисти та їх при-
хильники похвалялися десь. Мі-
ж ними цікаво, що раніше в та-
ких випадках міліція стріляла
в робітників, але цим разом
вона цього не робила.

Заробляють робітники 100—
175 рублів у місяць, але де бу-
де стільки, якби наш майнер
заробляв тут 30 доларів на мі-
сяць і не мав можливості ні-
чого собі купити ні з їжі, ні
істи, бо навіть мила. Крив-
ороський та донабський май-
нери вже не пам'ятають, коли
вони жили мило, або милом
прали своє одяжки. Всі робіт-
ники страшенно незадоволені
і між ними все більше поши-
рюється революційний настрої
та ненависть до комуністичної
влади. Більшість робітників
страшенно втікає з майні на
село, бо всеж там можна про-
жити, хоч не вмирати з голо-
ду.

З кооперативу навіть робіт-
ники не можуть одержати гро-
ші, коли він є, бо його вида-
ють впершу чергу комуністам
та комсомольцям. В кооперативі
роботи коштують 20 рублів, а
на базарі за них треба запла-
тити 120 рублів. І так на всьому
некомуністам доводиться
переплачувати. Стрива я ро-
бітників, які покинули працю
на Дніпропетровську. Кажуть,
що там утримували їх платно на по-
году.

шени бідують на тих землях,
аїпше, бо бачу, що тут скоро
буде більше жити ніж в Аме-
риці. Тоді чекати дозволили
мене вийти й дади відпові-
дити дисто до чека в Шене-
тці.

Тут знову почали крутити
й мене, тримали мене чоти-
ри доби. Нарешті вночі зробили
заспівання чека. Знову розли-
вали про моїх кривих, про мої
вирянки, про те, скільки я ро-
миваю доярки на радянські гро-
ші й де їх міняю і т. д. Нарешті
заявили, що випустять мене за
кордон лише тоді, коли я зли-
ш свій гроші. Тоді я показав
свою майнерську картку й
я заявив, що хіба вони мо-
жуть сплатити, що хтось ме-
ні поверить, що тут гарно жи-
вється, коли мені відірвали всі
гроші так, що доведеться за
кордоном жеряти допомоги на
прозід і просити своїх
юнош, щоб мене ратували. То-
ді вони те трохи порадими-
ли собі обою й нарешті дозво-
лили мені вийти.

Ви собі не уявляєте, як ле-
ко я відлітнув, коли переправ-
кордон і останній червоноар-
мійський зійшов з потягу.

Везуть Німців для роботи.

У Шенетці мене затрима-
ли цілих чотири дні. За те
що я бачив, як на Україну пе-
реїздив великий потяг з ви-
щими робітниками, які бу-
ли контракторами для роботи у
сільсько-господарстві. Ціх
робітників комуністичні
господари дуже добре
в прохорчування й спеці-
ально привезли різних хатні,
урядили добу їдальню. Німці
їли хвалени більшовицьку
страву та співали революцій-
ні пісні, а навколо голодні за-
писники, робітники та селяне
контрали сніжки й зі слізами
в очках кляли більшовицьку та по-
громували відомості Німцям
за ту ласку, яку їм роблять
більшовицьки.

Говорили робітники, що сво-
ім нема що робити й свої ви-
везли з голоду, а тут приво-
зять чужинців та годують їх
нашими народними хлібом, немов
биків на зарі. Я собі думаю,
дівлячись на тих Німців: «Ді-
те, їдьте, побачимо, чи скоро
будете втікати звідти».

Не пускають з України.

Нарешті я приїхав на стайні
Шенетці. Тут знову довелось
виловити величезну дошку
з питаннями, чи я приїздив
де я був, де жив, хто з моїх
кренів і де живе, тощо. Я за-
писав все й казав, щоб при-
йшли на мій печатку. Але за-
писи тог не закінчили до
місцевих чи я почав ще
дуже докладно розпитувати, що
я бачив, де я був, з ким бачив,
як я жив, чим і чим і чим і чим
про більшовицьку. Я розпо-
відав, звичайно стараючи добре
щоб не викликати їх гірше
рому мени. Казав, що за ко-
рдоном буду хвалити їх, а в
Нарешті вони запитали, скіль-
ко маю грошей. Я показав,
що маю 115 доларів. Тоді вони
вирішили й з моєю посвідкою,
яку я мав з Ленінграду на
гроші, які я привіз до Росії,
я заявив, що я повинен бу-
ти у свої гроші проживати в Ро-
сії, а не в Україні, що до-
зволить мені вивести цих
грошей за кордон і коли я
хочу вийти, то мушу й ли-
шитися на Україні.

Звичайно, без грошей я не
можу вийти за кордон. Та їх
було й не так багато для мене
й для мого сім'ї. Я рішучо за-
явив, що грошей не вдалося,
бо не було, і вони доклали до
Америці. Тоді чекати іспити
мене до окружного ДПУ («се-
крет») в Бердичеві. Поїхав я
з дітей дитини в Шенетці.
Не дивуюсь, що мене пустили
самого, бо в них так органі-
зована шпигунська та, там
поїхав, що загавал на селі
жандої алади не побачив, а
між ними все селанство дриг-
ня перед шпигунами та там
охоранками. В Бердичеві вису-
хали мене й знову розпитува-
ли, що я буду говорити про
радянщину в Америці. Я ка-
зав, що буду говорити як най-

шени бідують на тих землях,
аїпше, бо бачу, що тут скоро
буде більше жити ніж в Аме-
риці. Тоді чекати дозволили
мене вийти й дади відпові-
дити дисто до чека в Шене-
тці.

Тут знову почали крутити
й мене, тримали мене чоти-
ри доби. Нарешті вночі зробили
заспівання чека. Знову розли-
вали про моїх кривих, про мої
вирянки, про те, скільки я ро-
миваю доярки на радянські гро-
ші й де їх міняю і т. д. Нарешті
заявили, що випустять мене за
кордон лише тоді, коли я зли-
ш свій гроші. Тоді я показав
свою майнерську картку й
я заявив, що хіба вони мо-
жуть сплатити, що хтось ме-
ні поверить, що тут гарно жи-
вється, коли мені відірвали всі
гроші так, що доведеться за
кордоном жеряти допомоги на
прозід і просити своїх
юнош, щоб мене ратували. То-
ді вони те трохи порадими-
ли собі обою й нарешті дозво-
лили мені вийти.

Ви собі не уявляєте, як ле-
ко я відлітнув, коли переправ-
кордон і останній червоноар-
мійський зійшов з потягу.

Везуть Німців для роботи.

У Шенетці мене затрима-
ли цілих чотири дні. За те
що я бачив, як на Україну пе-
реїздив великий потяг з ви-
щими робітниками, які бу-
ли контракторами для роботи у
сільсько-господарстві. Ціх
робітників комуністичні
господари дуже добре
в прохорчування й спеці-
ально привезли різних хатні,
урядили добу їдальню. Німці
їли хвалени більшовицьку
страву та співали революцій-
ні пісні, а навколо голодні за-
писники, робітники та селяне
контрали сніжки й зі слізами
в очках кляли більшовицьку та по-
громували відомості Німцям
за ту ласку, яку їм роблять
більшовицьки.

Говорили робітники, що сво-
ім нема що робити й свої ви-
везли з голоду, а тут приво-
зять чужинців та годують їх
нашими народними хлібом, немов
биків на зарі. Я собі думаю,
дівлячись на тих Німців: «Ді-
те, їдьте, побачимо, чи скоро
будете втікати звідти».

Отже прошу написати у газеті

мої вирянки, які я роз-
казав вам. Нехай наш люд
в Америці знають, як я ду-
жесь комуністичною поспіш-
кою. Мені тепер самому соромно,
що я не вірив ні самому та-
рару, ні братові, коли вони пи-
сали мені про те, як тяжке
життя. Коли більшовицькі кажуть,
що буде далі, ліпше, то треба
пам'ятати, що про це й на Укра-
їні мені селане говорили, що
більшовицькі кожного року го-
ворять, що сніжний рік буде
ліпшим. А між ними все йшло
до гіршого. Та тепер уже ні-
що не вірять, а всі чекати
гіршого й живуть лише наді-
єю, що придуть якісь зміни.
Ніхто не вірить, щоб комуні-
сти змогли вийти з того
страшного стану, в який вони
запровадили увесь народ і са-
мих себе.

(Конец).

Жертва звана.

Судая! Як вам удалося зов-
нити обнувченево?

Поїсмен: Він пристрасно
греє у футбол і зараз станує,
як я засинає.

Крайній світ.

Жінка (до чоловіка, що вми-
рає): Не плач, у крайньому світі
побачимося знову.

Делегати добродійного то-
варства прийшли відвідувати
заведення божовільних. Оми-
ла делегати похитує головою.

— То те божовільні! Так
моя поведінка нечисто
мала люде. Чи не можна би
лічити якусь корисну роботу?

Директор заведений бож-
овільних: Цікаві ви, пані! Як
такі божовільні вони не є!

А ти думай.

— А ти думай! То ти такій
малій, а не вистаєш красти
хліба! Завжди мене зараз, хлі-
бярка! Завжди тебе до твого
буртика!

— Коли мій батько тут на
бачині!

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИ-
НЕЦЬ ЗАХИСТ У Н. СОЮЗА

